

УДК 641.542.26:62-8]:681.513.6

ВИЗНАЧЕННЯ МОМЕНТУ ОПОРУ НА ВАЛУ ЕЛЕКТРОДВИГУНА ПРИВОДА АВТОМАТИЧНОЇ КАВОВОЇ МАШИНИ

М.М. Рубанка, кандидат технічних наук, доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

С.А. Демішонкова, кандидат технічних наук, доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

О.В. Місяць, аспірант
Хмельницький національний університет

Ключові слова: кавова машина, привод, процес пресування кави, момент опору, електродвигун.

На основі аналізу особливостей роботи автоматичних кавових машин встановлено, що одним із найскладніших механізмів є механізм дозування і пресування кавового порошку перед заварюванням. Існуючі механізми пресування поршневого типу мають досить складну конструкцію і ряд суттєвих недоліків, одним із яких це неточність дозування меленої кави за рахунок контролю часу або кількості обертів жорен кавомолки [1].

Аналіз конструкцій автоматичних кавоварок показав, що більшість механізмів приводу поршня заварних пристроїв є аксіальними, кривошипно-шатунними (рис. 1).

Для встановлення функціональної залежності між переміщенням повзуна (поршня) і кутом повороту валу електродвигуна (кривошипа) виконаємо їх кінематичний та силовий аналіз [2, 3].

Переміщення поршня в загальному вигляді можна визначити за наступним виразом:

$$S_{\varphi} = R + L - (R \cdot \cos\varphi + L \cdot \cos\beta) = R \left[1 + \frac{1}{\lambda} - (\cos\varphi + \frac{1}{\lambda} \cdot \cos\beta) \right], \quad (1)$$

де R – радіус кривошипа; L – довжина шатуна; $\lambda = \frac{R}{L}$ – параметр геометричної та кінематичної подібності; φ – кут повороту кривошипа; β – кут відхилення шатуна.

На практиці вираз (1) не зручно використовувати через залежність від двох величин φ та β . Використовуючи ряд тригонометричних перетворень та враховуючи, що зазвичай $\lambda \leq \frac{1}{3,5}$ вираз (1) можна записати в наступному вигляді:

$$S_{\varphi} \approx R \left[1 + \frac{1}{\lambda} - \cos\varphi - \frac{1}{\lambda} + \frac{\lambda^2}{\lambda \cdot 4} - \frac{\lambda^2}{\lambda \cdot 4} \cos 2\varphi \right] = R \left[1 + \frac{\lambda}{4} - (\cos\varphi + \frac{\lambda}{4} \cos 2\varphi) \right]. \quad (2)$$

Розглянемо сили, що діють на ланки кривошипно-шатунного механізму під час пресування чергової порції кавового порошку (рис. 2).

Сила P_s , що діє вздовж осі поршня може бути розкладена на дві складові: $N = P_s \cdot \operatorname{tg}\beta$ – сила притиску поршня до стінок циліндра; $S = \frac{P_s}{\cos\beta}$ – сила вздовж вісі шатуна.

Силу S , перенесену уздовж подовжньої осі шатуна в центр шатунної шийки кривошипа, позначимо через S' і розкладемо її на дві складові:

$K = S' \cos(\alpha + \beta) = P_s \cdot \frac{\cos(\alpha + \beta)}{\cos\beta}$ – нормальна складова сили, що напрямлена вздовж кривошипа; $T = S' \sin(\alpha + \beta) = P_s \cdot \frac{\sin(\alpha + \beta)}{\cos\beta}$ – тангенціальна складова сили, що напрямлена перпендикулярно кривошипу. Сила T , це єдиний силовий фактор, що визначає крутний момент $M_{кр}$ на валу електродвигуна:

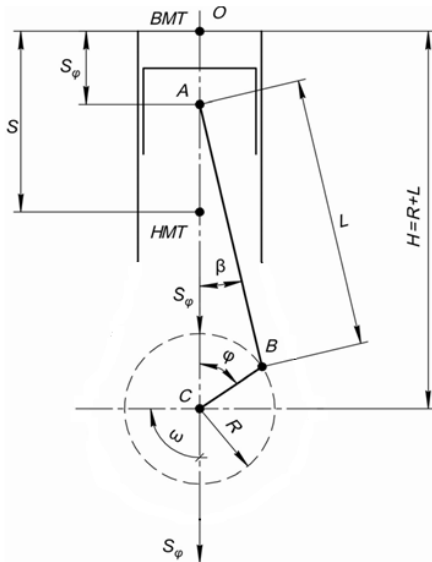
$$M_{кр} = T \cdot R = P_s \cdot \frac{\sin(\alpha + \beta)}{\cos\beta} \cdot R = P_s R \cdot (\sin\varphi + tg\beta \cos\varphi). \quad (3)$$

Рисунок 1 – Схема аксіального кривошипно-шатунного механізму

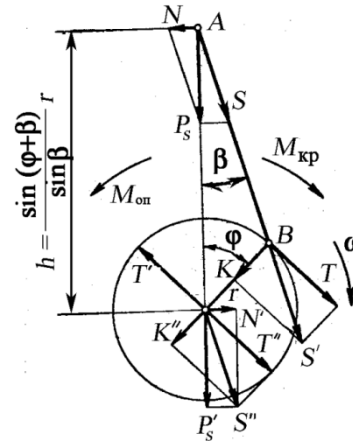

Рисунок 2 – Сумарні сили і моменти, що діють в кривошипно-шатунному механізмі

Для малих значень кута β із незначною похибкою можна записати, що $tg\beta = \lambda \sin\varphi$. Тоді рівняння (3) можна записати в наступному вигляді:

$$M_{кр} = P_s R \cdot (\sin\varphi + \lambda \sin\varphi \cos\varphi) = P_s R \cdot \left(\sin\varphi + \frac{\lambda}{2} \sin 2\varphi \right). \quad (4)$$

Момент опору рівний за величиною та протилежний за напрямом крутному моменту на валу електродвигуна:

$$M_{оп} = -P_s \cdot \frac{\sin(\alpha + \beta)}{\cos\beta} \cdot R = -P_s \cdot \frac{\sin(\alpha + \beta)}{\sin\beta} \cdot R \cdot tg\beta = -T \cdot R = -M_{кр} \quad (5)$$

Аналітично отримано залежність моменту опору на валу електродвигуна привода автоматичної кавової машини від кутів, що визначають положення ланок кривошипно-шатунного механізму поршня, їх геометричних параметрів та зусилля від стиснення кавового порошку в камері заварного пристрою.

Список використаних джерел

1. Система адаптивного керування приводом автоматичних кавових машин / В. П. Місяць, М. М. Рубанка, С. А. Демішонкова, О. С. Поліщук // Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Технічні науки. – 2021. – № 1 (293). – С. 151-159.
2. Артоболевський І.І. Теорія механізмів і машин : пер. з 3-го рос. вид. : підручник для машинобудівних вузів / І. І. Артоболевський. – К. : Держтехвидав, 1957. - 696 с.
3. Кіницький Я.Т. Теорія механізмів і машин : підручник / Я. Т. Кіницький. - К. : Наукова думка, 2002. – 662 с.